

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
01 /	2498-391
DATO 20 OKT. 2003	
AN 631	EKSP.

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

SABIMA

Samarbeidsrådet for biologisk mangfold

Kristian Augustsgt. 7A
P.b. 6784 St.Olavs plass
0130 Oslo
Tlf: 22 36 36 41
Faks: 22 20 06 66

sabima@sabima.no
www.sabima.no
org.nr: 980202062
bankgiro: 5010 05 02671

Oslo, 16. oktober 2003

Høringsuttalelse om "Utredning av konsekvenser av helårlig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet" (ULB): **Mangelfullt og lite troverdig faktagrunnlag og uholdbar prosess**

Barentshavet er blant verdens rikeste og mest uberørte havområder, og Norges ansvar for å forvalte dette på en forsvarlig måte på vegne av hele verden og kommende generasjoner må tas særdeles alvorlig. Regjeringen må anlegge et svært bredt og ikke minst langsiktig perspektiv til grunn når man vurderer eventuell petroleumsvirksomhet. Nære problemer med sysselsetting av et lite antall av dagens mennesker og press fra industrien må tillegges liten vekt i forhold til naturgrunnlaget for tusener av år framover, især dersom det er fare for eller usikkerhet knyttet til at virksomheten kan volde skade.

Sentrumspartiene som dannet den forrige Bondevik-regjeringen slo fast i sitt 73 sider lange fellesprogram i mai 1997 at de ville si nei til nye lete- og utvinningskonsesjoner i Barentshavet. Hva er endret siden den gang, annet enn at Senterpartiet har gått ut og Høyre inn i regjeringen?

SABIMA forstår at industrien må gis forutsigbare rammebetingelser, men ikke minst derfor er hastverk ingen god følgesvenn i denne prosessen. Gjør jobben grundig første gang – noen få år ekstra er svært lite sammenliknet med den tiden det har tatt for oljen å dannes!

Under følger våre kommentarer til høring utsendt 4. juli 2003, som for øvrig ikke ble sendt oss direkte.

Rammene rundt utredningen

Det er av særlig prinsipiell betydning at beslutninger om petroleumsvirksomhet i Barentshavet må avvende den helhetlige forvaltningsplanen. Først når denne foreligger kan man se utfordringene i området i en større sammenheng og vurdere petroleumsvirksomheten opp mot andre ressurser og aktiviteter i området, samt økosystemenes totale tålegrenser. Det oppleves som tilnærmet meningsløst å åpne for betydelig ny virksomhet i et område der en helhetlig plan er – i et historisk perspektiv – like om hjørnet. Det hevdes i ulike sammenhenger at man aldri vil ha et fullstendig kunnskapsgrunnlag. Dette er selvfølgelig korrekt, men en helhetlig forvaltningsplan er en helt uvanlig milepæl som vil gi et vesentlig bedre fundament for å fatte beslutninger. Dessuten vil man i påvente av denne kunne tette en del kunnskapshull; se under.

Samarbeidsrådet for biologisk mangfold (SABIMA) er en paraplyorganisasjon for følgende foreninger:

Forum for Natur- og Miljø saker – Kulturøkologene – Norsk Biologforening – Norsk Botanisk Forening – Norsk Entomologisk Forening – Norsk Limnologisk Forening – Norsk Ornitologisk Forening – Norsk Soppforening – Norsk Zoologisk Forening – Norske Havforskere Forening – Nyttevekstforeningen – Seksjon for toksikologi v/ NSFT – Siste Sjanse

SABIMA finner det sterkt beklagelig at man har valgt å presse gjennom utredning av dette viktige spørsmålet på meget kort tid og på grunnlag av gamle og ufullstendige data for en del ressurser, økosystemer og andre forhold, og uten å gi seg tid til å fylle åpenbare kunnskapshull som har blitt påpekt på et tidlig stadium. De enkelte delutredningene er utført i løpet av noen korte måneder, enkelte endog på noen få ukeverk, noe som ikke gjør det mulig å gjennomføre et kvalitetsmessig forsvarlig arbeid. Vi opplever at flere grunnlagsrapporter og ikke minst sammendragsrapporten bærer preg av å være hastverksarbeid. Tidsplanen som har blitt fulgt i utredningsarbeidet burde vært presentert i sammendragsrapporten, slik at dette hadde blitt synliggjort for beslutningstakerne og andre. Slik det er nå kan det virke som man har forsøkt å tilsløre dette forholdet.

Grunnlagsrapportene refereres flittig i sammendragsrapporten. Men hvor godt er arbeidet med å sy det hele sammen – integrere, analysere og problematisere? Er helhetsbildet godt nok? Hva med en samlet miljø- og ressursbeskrivelse? Hva er problemene med å introdusere oljeindustri i dette økosystemet som allerede er påvirket av en rekke andre faktorer? Det gis inntrykk av at man er mest opptatt av å fortelle at "vi har gjort hjemmeleksen" og "stol på oss!", ikke at man er på jakt etter å formidle egentlig kunnskap (eller mangel på sådan) og diskutere faktiske problemstillinger.

Overordnede perspektiver

Kumulative effekter (at f.eks. en del sjøfugler i tillegg til en usikker trussel fra oljeutslipp er utsatt for en rekke andre menneskeskapte påvirkninger, som drukning i fiskeredskaper, overfiske av sild/lorde og miljøgifter) er et poeng som i for liten grad kommer fram i rapportene. Eksempelvis drøftes ikke hvor avhengig arters og økosystemers sårbarhet for petroleumpåvirkning er av bestandenes styrke etter f.eks. fiskeriaktiviteter. SABIMA innser at slike analyser er svært komplekse, men problemstillingen burde i det minste ha blitt trukket fram i sammendragsrapporten på generelt grunnlag.

Det er grunn til å understreke at ikke engang petroleumsrelaterte påvirkninger blir helhetlig vurdert så lenge effekter av russisk oljevirksomhet, norsk oljevirksomhet utenom Barentshavet og (russisk) skipsfart med tildels store oljelaster utredes i andre utredninger fram mot den helhetlige forvaltningsplanen.

Etter å ha lest sammendragsrapporten sitter vi igjen med en ubehagelig følelse av at man i en del tilfeller har forsøkt å bagatellisere konsekvensene ved oljevirksomhet i området. Eksempler på dette er effekten av eventuell oljevirksomhet på markedets oppfatning av fiskeprodukter fra området (f.eks. s. 61) og oljevernets effektivitet (s. 105). Videre hevder sammendragsrapporten at "sameksistens er mulig de fleste steder i Lofoten – Barentshavet", mens arbeidsgruppen i sin rapport faktisk ikke kom til noen enighet om dette. I tillegg gjøres risiki knyttet til ballastvann og radioaktive stoffer i produsert vann mindre enn de respektive grunnlagsrapportene gir høyde for.

Området som omhandles i utredningen ("aktivitetsområdet") er meget stort. De biologiske verdiene i området varierer mye fra delområde til delområde. Det er i utredningen valgt ut ni fiktive felt som det er beregnet oljedrift og konsekvenser for. Ut fra disse feltspesifikke resultatene har man konkludert at "Det er totalt sett vurdert at normal drift ikke vil medføre vesentlige miljøkonsekvenser i havområdet" (vår utheving; sammendragsrapportens sammendrag på s. 9). Det er så vidt SABIMA kan se av sammendragsrapporten ikke tatt noen form for forbehold om at de utvalgte feltene ikke er representative for hele det enorme aktivitetsområdet. Utredningsarbeidet er etter vårt syn uegnet som beslutningsgrunnlag for å vurdere helårlig drift i hele aktivitetsområdet. Til det har man fokusert for mye på de utvalgte boreposisjonene og det i mange tilfelle spinkle datagrunnlaget, og man har tatt for lite hensyn til generell ikke-kvantitativ kunnskap (som ofte vanskelig lar seg inkludere direkte i dataanalyser). Mest illevarslende er likevel kanskje at leserne av rapporten gis det inntrykk at de presenterte resultatene er gyldige for hele aktivitetsområdet.

Et viktig eksempel på det ovenstående er forholdet til iskanten i Barentshavet. Denne sonen er av meget stor betydning i økosystemet. Iskanten har meget høy biologisk produksjon (særlig om våren), og det finnes her høye konsentrasjoner av blant annet sjøpattedyr (f.eks. isbjørn) og sjøfugler. I sammendragsrapporten (s. 115) står det "Det geografiske aktivitetsområdet som er lagt til grunn for ULB (ref figur 1-4) vil i svært liten grad medføre problemstillinger med mulig konsekvens for iskant" (tilsvarende formuleringer flere andre steder i rapporten). Dette er grovt feilaktig. Det er riktig at modellert oljedrift fra de fleste utvalgte boreposisjonene medfører liten konflikt med iskant, men hadde man valgt andre posisjoner i aktivitetsområdet (jf. rapportens figur 1-4) ville

resultatet blitt et helt annet. Oljeutslipp nord i feltene øst for Bjørnøya vil f.eks. ha meget høy sannsynlighet for å komme i berøring med iskanten. Olje i is introduserer en hel rekke nye og viktige problemstillinger som knapt er berørt i rapporten. Viktigst er den meget høye biologiske produksjonen, konsentrasjonene av sjøfugler og pattedyr, mulighetene for innfrysning av olje i is og transport av olje med isen til helt andre områder, den lave nedbrytningen av olje i isfylte farvann og oljevern som har sterkt redusert effektivitet i slike områder.

Beslutningstakerne må gjøres uttrykkelig oppmerksom på at konklusjonene som trekkes i sammendragsrapporten bare gjelder for de utvalgte feltene og et begrenset område rundt disse - ikke for hele det enorme analyseområdet, og spesielt ikke for de nordøstre delene av dette. Det er både beklagelig og merkelig at dette grunnleggende forholdet ikke går klart fram av rapporten.

Ulykkesrisiko og oljevern

"Null-utslipp" til sjø under normal drift er satt som en forutsetning i utredningsarbeidet. Dette er tilsynelatende en prisverdig forutsetning sett fra miljøsynspunkt, men SABIMA stiller seg svært tvilende til realismen i dette ved virksomhet i de nærmeste årene. Dette gjelder både forutsetningen om ikke å ha utslipp ved normal drift og hvor stor andel av tiden man greier å opprettholde "normal drift". Forutsetningen satt i utredningsarbeidet er 95 % av tiden i normal drift, mens regulariteten på sokkelen i dag angis å være så lav som 85 % (s. 31). Det virker på oss usannsynlig at man i nær framtid skal kunne oppnå så gode resultater i et så værhardt, mørkt og kaldt område som f.eks. Barentshavet. Hvis så likevel skulle være tilfelle, hvorfor aksepterer myndigheter og oljeselskap at dagens aktivitet ikke bare har store regulære utslipp av produsert vann m.m. under normal drift, men også en driftsregularitet som er hele 10 % lavere enn den man regner med å kunne oppnå i nord? Hvis forutsetningene i utredningen viser seg å være korrekte, må man se på virksomheten på andre deler av sokkelen og utslippene her med helt nye og kritiske øyne. Imidlertid er det vår oppfatning at forutsetningen om "null-utslipp" i Barentshavet i større grad fungerer som et "trylleformular" med håp om gjøre det lettere å sette i gang petroleumsvirksomhet.

Det er for øvrig også verdt å merke seg at "null-utslipp" kun skal gjelde i 95 % av tiden. Dette virker som et betryggende høyt tall, men i virkeligheten betyr det at forutsetningene kan fravikes i 24 timer hvert 20. døgn. Dette har utvilsomt potensial til å volde stor skade.

De presenterte resultatene fra vurderingene av sannsynlighet for hendelser som medfører oljeutslipp synes også å være svært optimistiske. SABIMA tror ulykkesrisikoen i Barentshavet vil være høyere enn det den er i Nordsjøen i dag. Faktorer som mørke, kulde og nedising av utstyr burde tilsi at ulykkesrisikoen er større i de aktuelle områdene enn for eksempel i Nordsjøen. Alternative beregninger, blant annet utført i WWF-regi, viser at kombinerte sannsynligheter for ulike typer hendelser indikerer at større katastrofer kan inntreffe langt oftere enn ULB-utredningene anslår.

På samme måte er vi svært overrasket over hvor optimistisk man ser på effektiviteten av oljevernoperasjoner i området, jf. sammendragsrapportens s. 105: "Det finnes således ikke noe faglig argument for å skille mellom petroleumsvirksomhet i ulike geografiske områder i Norge basert på oljevernets effektivitet". Det ville være svært overraskende om viktige faktorer i Barentshavet, som vintermørke og kulde med tilhørende nedising av utstyr, ikke har noen innvirkning på oljevernoperasjoners effektivitet. Påstanden "... vil en oljevernaksjon i området med dagens utstyr besørge opptak av mesteparten av oljen i de fleste tilfeller" (s. 105), er oppsiktsvekkende. Ved hvilke faktiske større hendelser til havs, selv i nyere tid, har oljevernet vært tilnærmelesvis så effektivt? Stort sett greier man bare å samle opp en liten del av den spilte oljen. Utsagnet vurderes som direkte villedende.

Det er i sammendragsrapporten fokusert på at sannsynligheten for større utslipp er små. Dette er blant annet gjort ved å presentere separate sannsynlighetsberegninger for de ulike utslippstypene – det er ikke laget noen samlet sannsynlighetsberegning for alle typer oljesøl som kan gi et bedre innblikk i hvilken risiko man åpner for ved å tillate petroleumsvirksomhet i området. Det ville også vært verdifullt å få presentert beregninger som belyser den totale sannsynligheten for større oljeutslipp i området når man inkluderer også den framtidige russiske oljetransporten og annen aktivitet i området. Hvor stor økning av denne risikoen utgjør eventuell norsk oljevirksomhet i området? Det viktige spørsmålet er jo hvor stor risiko beslutningstakerne er villige til å utsette vårt viktigste spisskammers og dets sårbare økosystem for. I et slikt perspektiv er selv en beregnet sannsynlighet for en alvorlig ulykke hvert 50. eller 100. år for stor.

Det hevdes, under visse forutsetninger antakelig med rette, at den russiske tankertrafikken langs kysten vil utgjøre en større risiko enn en moderat utbygging på norsk side. Dette er imidlertid et usedvanlig svakt argument for å iverksette petroleumsvirksomhet i egne havområder, i hvert fall på sviktende kunnskapsgrunnlag. Oljevernberedskap i forhold til passernede nasjoners trafikk er et statlig ansvar, og staten må sørge for bedre sikkerhet uavhengig av utbygging på norsk side. I en slik situasjon er det bemerkelsesverdig at beredskapen er så lav som tilfellet er i dag (2003). Særlig alarmerende er den manglende slepebåtkapasitet. Dette til tross for at russerne er i full gang med mange store transporter. Hvilken troverdighet har myndighetene da i forhold til fremtidig beredskap? Både i Nord-Norge og på Svalbard har det vært diverse skipsulykker, der kun gunstige værforhold har gjort at man har klart seg uten svært alvorlige konsekvenser.

Sjøgugler og sjøpattedyr

SABIMA savner noen innledende betraktninger knyttet til områdets faktiske unike globale verdi i forhold til individ- og artsrikdom.

Et vesentlig ankepunkt mot utredningsarbeidet på dette fagfeltet er at grunnlagsdataene som er benyttet i analysene i stor grad er mangelfulle. Det meste av dataene er dessuten gamle (mye er fra midten av 1980-tallet) og dermed potensielt lite representative for dagens situasjon og kunnskapsbehov. Når grunnlagsdataene er så mangelfulle og usikre, blir usikkerheten i analyseresultatene nødvendigvis stor.

Det er et generelt problem i norsk miljøforvaltning at det bevilges for lite penger til kartlegging og overvåking. Dette gjelder ikke minst våre sjøguglbestander, som har stor verdi også i en internasjonal sammenheng. I diskusjonen om oljevirkningsomhetens skadevirkninger på blant annet sjøgugler, hevdes det ofte at det foreligger lite entydig dokumentasjon fra tidligere oljesølhendelser på at oljen har hatt langvarige effekter på sjøguglene på bestandsnivå. Årsaken til at det finnes lite slik informasjon er (etter vår oppfatning) at man ikke har tilstrekkelig informasjon om bestandssituasjonen før oljeutslippet til at man kan gjennomføre robuste sammenlikninger mellom tilstanden før og etter. Det hjelper derfor ikke om man sprøyter inn millioner i miljøundersøkelser etter en hendelse for å finne ut av hvilken effekt det har hatt – uten gode data på før-tilstanden har man ingenting å sammenlikne med (dette var f.eks. i stor grad tilfelle etter *Exxon Valdez*-ulykken i Alaska, der det har vært en langvarig debatt om hvilke konsekvenser som faktisk oppsto). Med dagens datagrunnlag i det meste av Nord-Norge har man et svært spinkelt grunnlag for å vurdere konsekvensene for sjøgugler etter et eventuelt oljesøl. Særlig ettersom oljevirkningsomhet i dette området er et så omstridt tema, bør man sørge for at man har god kunnskap om økosystemer og bestander i området før man åpner for boring etter olje- og gass. Med god kunnskap før virksomheten starter vil man ha en helt annen mulighet til fortløpende å vurdere konsekvensene av virksomheten og eventuelt justere betingelsene for denne. Man vil i ettertid da også kunne vurdere hva man har mistet ved et eventuelt søl og dermed få bedre beslutningsgrunnlag for seinere utredninger.

Polarfronten og iskanten er svært viktige soner for sjøgugler og flere arter sjøpattedyr, og man kan her finne høye konsentrasjoner av en rekke arter, f.eks. lomvi og polarlomvi. Dette er omtalt generelt i grunnlagsrapporten og (svært kortfattet) i sammendragsrapporten, men det er ikke forsøkt inkludert i analysene på noen måte. Årsaken til dette oppgis å være manglende data og stor variabilitet gjennom/mellom år. SABIMA har forståelse for problemene forbundet med å inkludere polarfronten og iskanten i analysene. Det er imidlertid en litt vel lettvindt og uheldig løsning å ikke inkludere disse i det hele tatt – da hadde det vært bedre å kjøre analyser mot i det minste en midlere beliggenhet (men egentlig også ekstremsituasjoner) for polarfronten og iskanten for de aktuelle sesonger og artsgrupper. Dette ville ha synliggjort verdiene i området og gitt "grovkornet" informasjon om potensielle konsekvenser. Slik det har blitt nå i sammendragsrapporten så er sjøgugler i åpent hav (inkludert ved polarfronten og ved iskanten) kun omtalt med noen få setninger, når man ser bort fra en radius rundt de største hekkekoloniene i hekkesesongen. Betraktninger rundt skadepotensialet er så godt som fraværende. Vi har dermed en situasjon der vi vet at det er store biologiske verdier i området som ikke blir inkludert når skadepotensialet skal vurderes. Iskanten og polarfronten ble viet relativt stor oppmerksomhet i utredningen for Barentshavet Nord (avsluttet i 1997), blant annet med sjøgugl- og isbjørnregistreringer foretatt av Norsk Polarinstitutt. Det er litt underlig at disse undersøkelsene og dataene fra dem ikke er nevnt eller tatt i betraktning i grunnlagsrapporten.

I sammendragsrapportens sammendrag (s. 11) står det "Det bemerkes videre at det for sjøfugler på åpent hav ikke eksisterer et godt datamateriale, og at resultatene derfor her er beheftet med usikkerhet". Som tidligere nevnt er sjøfugler i åpent hav (utenfor en viss avstand fra koloniene) ikke inkludert i analysene (kun omtalt generelt i grunnlagsrapporten). Det er beklagelig at den mest leste delen av hele utredningen gir inntrykk av noe annet og dermed kamuflerer dette alvorlige kunnskapshullet.

I utredningene er utslipp under 1000 m³ definert bort. I hvert fall for sjøfugl er utslippets størrelse ikke nødvendigvis avgjørende for skadene, men viktigere er hvor og når sølet oppstår. Titusener av sjøfugl har strøket med i enkelte små utslipp (f.eks. skip som har spylt tankene). Totalt sett kan mange små utslipp utgjøre en mer vesentlig trussel mot sjøfugl i området enn et langt mindre sannsynlig stort utslipp, ettersom de kan bidra til en mer "kronisk" forurensning av fuglenes livsmiljø.

Vi merker oss at gulneblom, der Norge (og de aktuelle områdene) trolig har en betydelig del av verdensbestanden av arten om vinteren, ikke er nevnt i utredningen. SABIMA mener utredningene burde redegjort for populasjonsnivåene for denne og alle andre rødlistearter og norske ansvarsarter. Bant annet burde det vært synliggjort hvor stor andel av den norske/europeiske/globale bestanden som kan berøres, bl.a i tråd med kriteriene til BirdLife International for ansvarsarter og/eller utpeking av Important Bird Areas (IBAs; et meget anerkjent begrep internasjonalt, ikke minst i EU). Det ville vært av stor betydning å vite at et oljesøl i område x på et gitt tidspunkt ville kunne utradere y1 % av den norske overvintringsbestanden av art z, og y2 % av den europeiske/globale bestanden. Dette har betydning blant annet for å vurdere behovet for petroleumsfrie soner og nødvendige beredskapsmessige tiltak.

Spesielt om oter

Den eurasiatiske oteren *Lutra lutra* er en rødlistet norsk ansvarsart. I Norge er eurasiatisk oter den eneste naturlige forekommende representanten for akvatiske mårdyr, og representerer dermed en unik økologisk komponent. Kyststrekningen Lofoten - Finnmark er også verdens nordligste utbredelsesområde for oter.

I kapittel 7.3.4 Sjøpattedyr i sammendragsrapporten er det argumentert med at oteren har kjerneområder i ytre og midtre kyststrøk og at skadepotensialet på lokale bestander derfor er noe begrenset. SABIMA mener imidlertid situasjonen vil være tvert om: Oljeutslipp som kommer til land vil først og fremst treffe langt ut på kysten og dermed være en risiko for stordelen av bestanden på et berørt kystsegment. Betydningen på bestandsnivået for oter kan ventes å avhenge av hvor lang kyststrekning som rammes av et eventuelt oljesøl.

Kunnskapsnivået for oter er ikke kommentert i kap 7.3.4, siste underkapittel. Kunnskapsnivået er generelt svakt med hensyn til habitattilpasninger i dette nordligste av alle kjente utbredelsesområder for eurasiatisk oter. Kunnskapsgrunnlaget er også svakt når det gjelder demografi, fordeling av ungfødsler over året og relativ bestandsendring i det aktuelle området. Det finnes ingen estimer for bestandsstørrelse eller bestandstettheter for det aktuelle området, eller for hvor stor andel av den norske oterbestanden som finnes i området. Pågående overvåking har en rekke begrensninger, og det er et betydelig behov for å styrke det generelle kunnskapsgrunnlaget for og overvåkingen av oter, blant annet ved bruk av nye metoder.

Noe av det som sies generelt om sjøpattedyr i "Kunnskapsbehov" gjelder også for oter, men ingen konkrete kunnskapsbehov som gjelder denne arten er tatt med da den åpenbart oversett/uteglemt. Oteren skiller seg også fra sel og hval på mange områder:

- Den er mer stedbundet, og nærmere knyttet til grunt vann nær land enn seler og hvaler.
- Den er langt mer sårbar for ojetilgrising av flere årsaker:
 - Pels-isolasjon, som gir varmetap ved tilsøling med olje.
 - Pelspleie som fører til at dyra slikker i seg oljen.
 - Spiser oljeskadde sjøfugler når slike kommer til land.

Under normale situasjoner er fisk den helt dominerende byttedyrgruppen, men i en situasjon der svekket og død sjøfugler kom til land økte andelen sjøfugler i dietten (31 % av oterskitt som ble undersøkt i området med oljesøl etter "Arisan"-forliset inneholdt fjær, mot 2 % i områder uten oljesøl). Det vil si at oterene også risikerer å få i seg olje ved å spise tilsølte byttedyr.

Utredningen om kunnskapsbehov er ikke dekkende for oter. Dette kunnskapsbehovet er heller ikke behandlet i ULB eller grunnlagsrapport 7-b. Problemstillingen må følgelig utredes langt grundigere.

Introduserte arter

Et artsfattig og enkelt oppbygd økosystem som Barentshavet er svært sårbart overfor introduserte arter. Én enkelt introdusert art kan med hell få både i "pose og sekk", ved at det er få/ingen relevante predatorer tilstede og store antall byttedyr dersom de er egnet. Dette kommer ikke tydelig nok frem i utredningen.

Det er virvelløse dyr i grenseområdene mellom den arktiske og den kalde tempererte regionen, både på øst- og vestkysten av Nord-Amerika og Asia, som vil trives med de abiotiske faktorene man har i Barentshavet. Undersøkelsene som er gjort rundt Mongstad er basert på strandnot og bløtbunnsgrabbing, og begge metoder er fullstendig uegnet til å fange krepsdyr. Det nevnes faktisk i angjeldende rapport at krepsdyr holdes helt utenfor disse undersøkelsene. Imidlertid er krepsdyr det subfylum som erfaringsmessig mest effektivt invaderer nye områder. Vi har med andre ord *ingen* systematisk overvåking av introduserte krepsdyr til havner i Barentshavet og Norge for øvrig, ikke en gang en metode for dette!

Økt skipstrafikk som følge av petroleumsaktivitet vil innebære en mangedobling av utslippene av ballastvann i Nord-Norge, og ballastvann kan utgjøre en uforutsigbar og svært alvorlig miljøtrussel. Globalt er introduserte arter, der ballastvann er en meget viktig vektor, regnet som den nest største trusselen mot biomangfold etter habitatforringelser. Utredningen foreslår imidlertid ingen konkrete tiltak for å sikre null-utslipp av urensset ballastvann, til tross for at det slås fast både i grunnlagsrapporten og sammendragsrapporten at tiltak må iverksettes.

Bunnfauna

Sammendragsrapporten gir inntrykk av en grundig utredning av de konsekvenser petroleumsvirksomhet i nord vil ha på miljø, samfunn og næring, men bunnfaunaen vies svært liten oppmerksomhet.

Vi skal være svært takknemlig for at kystens korallrev i de siste år har fått mye omtale og derved gjør at det offentlige tar hensyn til forekomst av slike rev i områder hvor det skal gjennomføres arbeid på havbunnen. Imidlertid er ULBs sammendragsrapporten nesten fri for interesse for de dyr som lever i (infauna), på (epifauna) og like over bunnsedimentene (hyperfauna) i hele dette store området av kysten (se tabell 8-1, side 102). Særlig har hyperfaunaen vist seg å være av langt større viktighet enn hva man tidligere trodde. Det er egentlig ikke mange fiskearter som ernærer seg av bunndyr unntatt kanskje i oppvekstfasen. Men krepsdyrrikdommen like over havbunnen utgjør en vesentlig næringskilde.

Bunndyrfaunaen i området er lite kjent. Programmet "Pro Mare" i Barentshavet konsentrerte seg bare om vannmassene, ikke om livet på bunnet. Av Sammendragsrapporten fremgår det ikke om Akvaplan-NIVA har foretatt grabbundersøkelser i hele det aktuelle området. Slike registreringer må foretas før en eventuell virksomhet settes i gang.

Bunndyr – unntatt dyr som lever i fjærreregionen og like nedenfor – vil ikke være den mest sårbare delen av faunaen under et utilsiktet oljeutslipp. Det vil være den normal driften som kan påvirke denne faunaen dersom biogene forbindelser blir løst i vannmassene for så å bli tatt opp av bunnfaunaen (se annet avsnitt, høyre kolonne, side 103). Nedslamming kan også bli et problem. Ikke nødvendigvis i større utslipp, men som en ekstra tilførsel av partikler til vannmassene. En slik økning av partikler kan få konsekvenser også for korallrevene (også på side 103). Men havstrømmene er sterke i området og kan motvirke dette.

Det arbeides med å opprette marine verneområder i området Lofoten – Varangerfjorden, men dette arbeidet er ikke nevnt i sammendragsrapporten.

Videre forvaltning

Slik SABIMA leser utredningene er det betydelige uklarheter knyttet til den videre prosessen. ULB har via en noe besynderlig argumentasjonsrekke blitt hetende en "UK" ("Utredning av konsekvenser"), for å understreke at dette ikke er en formell KU i vanlig forstand. SABIMA forutsetter at det må til regionale og lokale KU-er etter loven i tillegg, men vi spør oss hvordan dette vil fungere i praksis. Dersom Barentshavet etter ULB-en i større grad enn i dag åpnes for produksjon – er det da naturlig å tro at vi kan oppnå reelle konsekvensutredninger for delområdene? Det er ikke akseptabelt om vi opplever en løpende bit-for-bit utbygging av Barentshavet. Vi må ha overordnede føringer og politiske ideer om hvordan dette skal foregå, og forutsigbarhet både for petroleumsindustrien, næringer knyttet til naturressursene – og ikke minst svært gode marginer for naturmiljøet selv.

SABIMA ber regjeringen utarbeide en forpliktende plan for oppfølging av ULB, der man tar opp hva som videre skal skje i forhold til forskning og overvåking.

Vi merker oss for øvrig at oljenæringen og fiskeriorganisasjonene har et dialogforum (vedlegg 1) for å vurdere sameksistens og eventuelt "petroleumsfrie fiskerisoner" (selv foretrekker vi å kalle det "petroleumsfrie soner"; de skal ikke reserveres fiskeriene). Hvorfor er ikke også miljøorganisasjonene med i dette dialogforumet? Det er ikke alltid at miljø- og næringsinteresser har sammenfallende synspunkter.

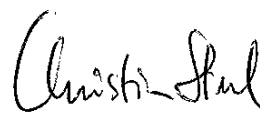
Sentrale krav

SABIMA har i det ovenstående gjennomgått noen fagområder vi finner problematiske i ULB-utredningene. I et overordnet perspektiv kan vi sammenfatte SABIMAs krav til regjeringen som følger:

1. Regjeringen må vente med å ta stilling til petroleumsvirksomhet i Lofoten-Barentshavet til den helhetlige forvaltningsplanen er ferdig.
2. Den foreliggende ULB-utredningen er ikke egnet som beslutningsgrunnlag i dette meget omfattende og viktige spørsmålet. Utredningene må, for eksempel i tidsrommet fram til den helhetlige forvaltningsplanen ferdigstilles, underkastes omfattende kvalitetssikring av nøytrale instanser. Miljøfaglige innvendinger må vurderes nøye, og det må brukes tid og ressurser på å sette en rekke påviste kunnskapshull. Overvåkingen av økosystemene i området må intensiveres betydelig for å dokumentere dagens tilstand og for å danne et grunnlag for i framtida å kunne vurdere konsekvensene av en eventuell petroleumsvirksomhet i området.
3. Avgjørelsen om petroleumsfrie soner må tas før en beslutning om petroleumsutvinning tas.
4. Petroleumsvirksomhet i Lofoten-Barentshavet vil kunne øke de norske CO₂-utslippene med 8 %. Norge må ta sin del av ansvaret for å motvirke menneskeskapte klimaendringer, med de alvorlige konsekvensene det har for klodens miljø, biomangfold, fornybare ressurser og livsvilkårene til hundrevis av millioner av mennesker. Konkret må regjeringen også redegjøre for hvordan norske Kyoto-forpliktelser kan oppfylles dersom man igangsetter en kraftig økning i petroleumsutvinningen.

Vennlig hilsen

Rune Aanderaa
Daglig leder (sign.)

Christian Steel
Rådgiver